

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки, права та управління бізнесом

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності «076 – Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Економіка, планування та управління бізнесом»

на тему: «Дослідження та прогнозування кон'юнктури ринку
(на прикладі ринку соняшнику)»

Виконавець:

студент VI курсу ФЕУП

Ігнатовський Олесь Олександрович _____
/підпис/

Науковий керівник:

д.е.н, доцент

Сментина Наталія Валентинівна _____
/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Ефективне функціонування та розвиток галузі сільського господарства в умовах затяжних аграрних трансформацій потребує здійснення ґрунтовних досліджень кон'юнктури ринку сільськогосподарської продукції. Адже саме кон'юнктурні спостереження забезпечують отримання об'єктивної інформації про стан, тенденції розвитку, проблемні аспекти ринку сільськогосподарської продукції, що сприяє отриманню конкурентних переваг та мінімізації ризику внаслідок здійснення господарської діяльності, а також дозволяє обрати відповідний сегмент ринку, ринкову нішу, вірний напрям диверсифікації, встановити оптимальні ціни на вироблену сільськогосподарську продукцію.

Дослідження кон'юнктури ринку сільськогосподарської продукції охоплює широке коло питань виробничого, економічного, комерційного та технічного характеру, що забезпечує необхідність виявлення основних напрямів господарської діяльності та розвитку аграрних підприємств, оцінювання економіко-фінансових показників, сформованих у певний період часу як результат взаємодії сукупності чинників.

Вибір теми дослідження обумовлено наявними зловбоденними проблемами сільськогосподарських товаровиробників щодо реалізації виробленої продукції як завершального етапу руху продукції із сфери виробництва у сферу споживання або у сферу переробки, від результатів якої залежать масштаби розширеного відтворення сільськогосподарського виробництва.

Саме тому вважаємо за необхідне дослідити кон'юнктуру ринку сільськогосподарської продукції та обґрунтувати пропозиції щодо оптимізації його перспективного розвитку.

Дослідження питань формування і розвитку ринку соняшнику висвітлюють у своїх працях багато вчених-економістів, зокрема такі: Батир Ю.Г., Ібатуллін М.І., Кучеренко В. Р., Карпов В.А., Андрейченко А. В. та ін..

Мета роботи – дослідити теоретичні, методологічні аспекти аналізу ринкової кон'юнктури, проаналізувати ринок сільськогосподарської продукції, визначити перспективи його розвитку та обґрунтувати шляхи підвищення ефективності його функціонування.

Досягнення поставленої мети обумовило необхідність вирішення таких завдань:

- визначити сутність поняття «ринкова кон'юнктура» та з'ясувати необхідність проведення кон'юнктурних досліджень;
- описати основні методики кон'юнктурного аналізу;
- дослідити особливості дослідження кон'юнктури ринку сільськогосподарської продукції;
- проаналізувати стан ринку сільськогосподарської продукції в Україні та світі;
- дослідити основні кон'юнктурні показники ринку соняшника;
- виявити експортно-імпортний потенціал на ринку соняшнику та продуктів його переробки;

- спрогнозувати основні кон'юктуро утворюючі показники ринку соняшнику України;
- запропонувати шляхи підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції українських виробників на світових ринках.

Предметом дослідження є теоретичні, методологічні аспекти кон'юктурних досліджень.

Об'єктом дослідження є процес дослідження та прогнозування кон'юктури ринку соняшника України.

Методи дослідження. У роботі використано загальнонаукові методи і прийоми дослідження, зокрема: історичний, діалектичний, абстрактно-логічні методи, а також метод аналізу та синтезу, математичний метод кореляційно-регресивного аналізу і інші економіко-статистичні прийоми.

Інформаційною базою дослідження є фахова література з проблематики кон'юктурних досліджень, матеріали наукових конференцій, присвячені оцінці загальних тенденцій на ринку соняшнику, законодавчі та нормативно-правові акти, статистичні дані Головного управління статистики.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (50 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 82 сторінки Основний зміст викладено на 74 сторінках. Робота містить 10 таблиць, 25 рисунків.

Публікації. За результатами дослідження підготовлена стаття на тему «Перспектива збільшення виробництва високоолеїнового соняшника в Україні», опублікована у «Науковому студентському віснику» факультету економіки та управління підприємством.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні аспекти дослідження та прогнозування кон'юктури ринку**» розглянуто теоретичні аспекти дослідження економічної категорії ринку, методи кон'юктурних досліджень, особливості дослідження кон'юктури ринку сільськогосподарської продукції.

У другому розділі «**Аналіз основних тенденцій на ринку соняшника в Україні та світі**» проаналізовано основні тенденції на ринку соняшника України та світі, експортно-імпортні відносини, які склалися на ринку.

У третьому розділі «**Прогнозування кон'юктури ринку соняшника**» запропоновані шляхи вирішення проблем сільськогосподарської галузі які позитивно сприятимуть підвищую конкурентоспроможності країни на міжнародному ринку. Розроблено прогноз обсягу виробництва соняшника на 2019 рік в Україні та ціни.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. Дослідження ринкової кон'юктури та її показників є невід'ємною складовою частиною успішного здійснення господарської діяльності та відображується на усіх її етапи, починаючи від прийняття рішення щодо

започаткування діяльності, вибір конкретного виду, і закінчуючи прийняттям рішення про припинення чи реорганізацію діяльності.

2. Для дослідження кон'юнктури ринку використовують різні методи, основними з яких виступають: методи експертних оцінок, статистичні, регресивно-кореляційного аналізу, математичні та графічні методи

3. При дослідженні кон'юнктури ринку сільськогосподарської продукції необхідно враховувати – циклічність і сезонність його розвитку. Основні принципові ознаки кон'юнктури сільськогосподарського ринку це: варіабельність, циклічність і динамічність. У зв'язку з цим суттєвого значення набуває тривалість періоду, впродовж якого доцільно досліджувати ситуацію на ринку.

4. Галузь сільського господарства для України завжди була однією з пріоритетних сфер як зовнішньоекономічного, так і внутрішньо економічного розвитку країни. Соняшник є основною олійною сільськогосподарською культурою в Україні.

5. Виробництво соняшнику завжди було достатньо рентабельним, продукти його переробки конкурентоспроможні на внутрішньому і світовому ринках, а також є важливою складовою продовольчих і кормових білкових ресурсів. За останні 10 років посівні площі під виробництво соняшнику збільшились приблизно в 1,4 рази, а обсяг виробництва збільшився у більш ніж 2 рази. Так у 2010 році обсяг складав 6672 тис. тонн, а в 2017 12236 тис. тонн.

6. Україна займає п'яте місце в світі за експортом соняшнику. У 2017 році об'єм експорту склав 250 тис. тонн., а вже у період січень – вересень 2018 року експорт знизився до 20,6 тис. тонн. Це відбулося в зв'язку з тим, що урожайність у 2017 і 2018 роках знизилась і зацікавленість переробних підприємств на території України підвищилась до закупівля сировини соняшнику.

7. Правильна оцінка ринку дає змогу спрогнозувати його подальший розвиток та, як наслідок, отримати конкурентні переваги, знизити ряд ризиків, та встановити ціни на оптимальному рівні. Тому прогнозування ринку є невід'ємною складовою успішного прийняття управлінських рішень на підприємствах, що працюють на сільськогосподарському ринку. Для прогнозування обсягів виробництва обрано виробничу функцію Кобба-Дугласа. Результати розрахунків дозволили спрогнозувати обсяг виробництва соняшника в 2019 році на рівні 15035,4 тис. тонн. Також, використовуючи метод прогнозування Бокса-Дженкінса модель ARIMA, була спрогнозована ціна, яка на початок 2019 року складе 9888 грн./тонну.

8. Щодо перспектив розвитку ринку соняшнику, можна сказати, що основний напрям – це збільшення обсягів виробництва, розвиток селекційної галузі, тобто виробництво українського посівного матеріалу. Також перспективним є напрямок вирощування нових гібридів, таких як високоолеїновий соняшник, що на даний час користується високою популярністю в світі.

АНОТАЦІЯ

Ігнатовський О.О. «Дослідження та прогнозування кон'юнктури ринку (на прикладі ринку соняшника)».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 076 – «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» за магістерською програмою професійного прямування «Економіка, планування та управління бізнесом». – Одеський національний економічний університет. – м. Одеса, 2018 рік

У роботі розглядаються теоретичні аспекти дослідження економічної категорії ринку з позиції шкіл економічної теорії, методи кон'юнктурних досліджень, особливості дослідження кон'юнктури ринку сільськогосподарської продукції. Проаналізовано основні тенденції на ринку соняшника України та світі, експортно-імпортні відносини, які склалися на ринку. Акцентовано увагу на існуючі проблеми, які заважають розвитку ринку соняшника. Запропоновані шляхи вирішення проблем сільськогосподарської галузі в цілому, які позитивно сприятимуть підвищую конкуренто спроможності країни на міжнародному ринку. Розроблено прогноз обсягу виробництва соняшника на 2019 рік в Україні та ціни.

Ключові слова: кон'юнктура ринку, аналіз, соняшник, виробництво, посівні площі, експорт, імпорт, прогноз.

ANNOTATION

Ihnatovskyi O.O. “Analysis and forecasting of market conjuncture (on the example of the sunflower market)”

Qualifying work for obtaining a master's degree in a specialty 076 “Entrepreneurship, trade and stock-taking activity” under the Master’s program of professional direction “Economics, business planning and management”. – Odessa National Economic University. – Odessa, 2018

The theoretical aspects of the study of the economic category of the market, from the point of view of schools of economic theory, methods of business studies, and the peculiarities of study of the market situation for agricultural products are considered in the paper. The main tendencies in the sunflower market of Ukraine and the world, export-import relations, which have developed on the market, are analyzed. The attention is focused on the existing problems that hinder the development of the sunflower market. The ways of solving the problems of the agricultural sector in general, which will positively contribute to the increased competitiveness of the country's capacity in the international marker were proposed. The forecast for the production of sunflower in 2019 in Ukraine and price is developed.

Key words: market situation, analysis, sunflower, production, crop area, export, import, forecast.